

«ምርጫው ሲጀመር ማዋከብ ተጀመረ፤ ሲጠናቀቅ ማጭበርበሩ አይኑን አፍጦ መጣ»

ኢትዮጵያ፡- ዶ/ር ያዕቆብ ለፈጅም ዓመታት በተባበሩት መንግስታት ድርጅት ውስጥ ከፍተኛ የህግ ባለሙያ ሆነው ሰርተዋል። ዘን ድረ ወደ ኢትዮጵያ በመመለሳቸው የትግራይ ለዲሞክራሲ አባል በመሆን በትውልድ አገርም የምርጫው ዕጩ ተጠቅሞ ሆነው በመቅረብ በከፍተኛ ድምፅ አሸንፈዋል። ወደ አካባቢው መጥተው በዘንድሮው ምርጫ ለመሳተፍ ምን አንሳሳዎ?

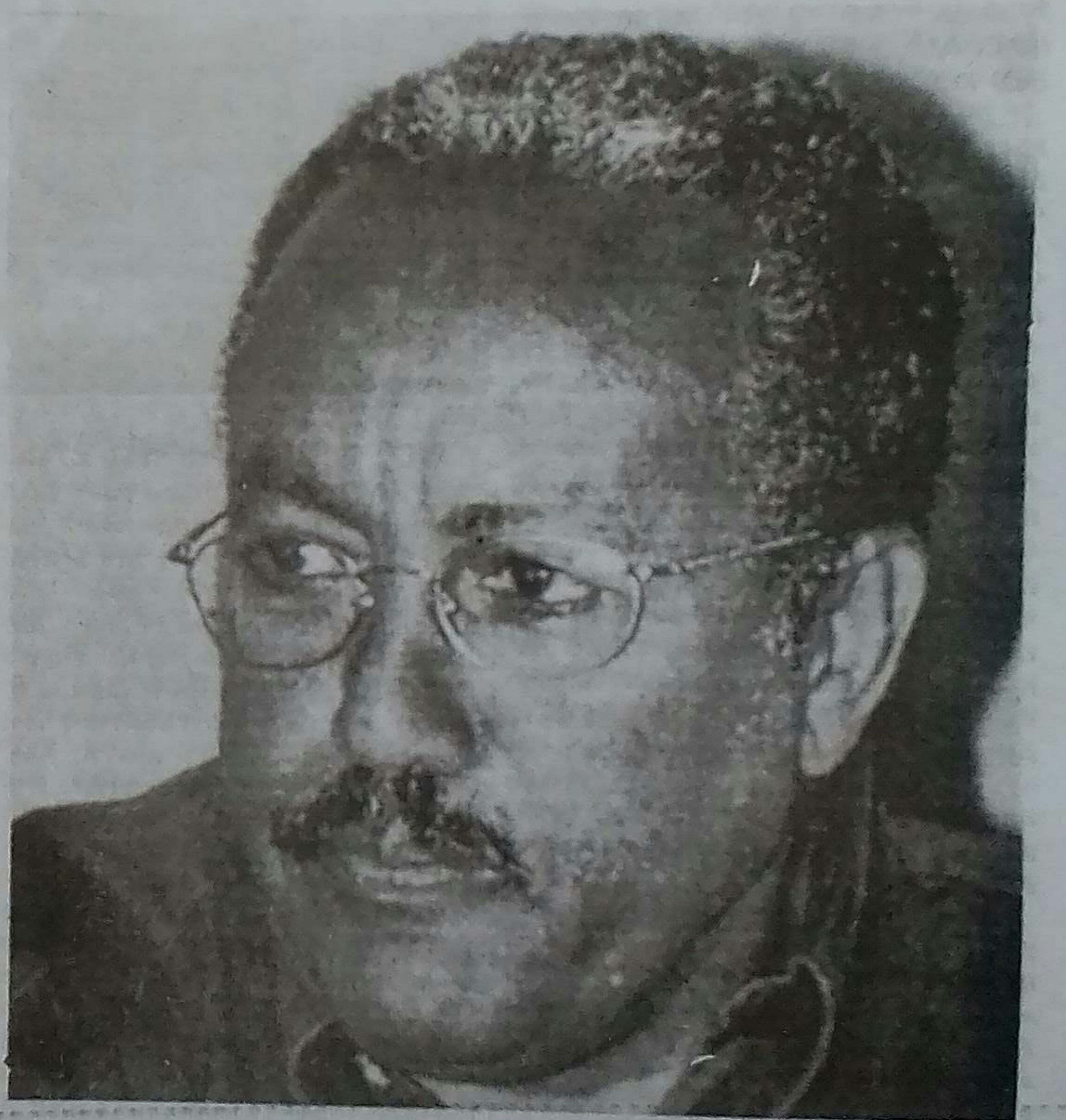
ዶ/ር ያዕቆብ ኃ/ማርያም (ዓለም አቀፍ የህግ ባለሙያ)

ዶ/ር ያዕቆብ፡- ብዙ ምክንያቶች አሉ። ሁለትም መተንተን ባልቻልንም ጥቂቶቹን እንኳን ልጥቀስ። በተባበሩት መንግስታት ውስጥ ለብዙ ዓመታት አገልግያለሁ። በዚህ ስራ ላይ እያለሁ በምዕራብና በምስራቅ አፍሪካ ተዘዋውራለሁ። በዚህ ሂደት ውስጥ ኢትዮጵያ በታሪክ ያላት ገናና ስፍራ ተዘንግቷል። ዛሬ በጀግናዎች አትላቶችን ድል አድራጊነት እንኳን መታወቅ አልቻልንም። ድህነት፣ ረሃብና፣ ማህበራዊ ቀውስ የሰፈነባት አገር ላይ የምንኖር መሆናችን ብቻ ነው ጉልቶ የሚታየው። ጉስቱ ልና፣ በሽታና ልመና ከእኛ ጋር ተፈጥረው አብረው ሊያጠፉን የተነሱብን ምስኪን ህዝብ መሆናችን ነው። በዓለም ፊት ቀድሞ የሚታወቀው።

ይህ እንደ እኔ ሌሎች የዓለም ክፍሎችን ለመጎበኘት ዕድል ላገኝ ዜጋ ሁሉ የሚገጥመው ፈታኝ ትግር ነው። በአንድ ወቅት እንደ ማስታወሰው አንድ የናይጄሪያ ጋዜጣ «ኢትዮጵያ ለአፍሪካ ሀፍረት ነች፤ መቼ ነው ከልመና የምትወጣው? ኢትዮጵያውያን ራሳቸውን የሚችሉት መቼ ነው? አፍሪካን ማሳፈሩን የሚያቆሙት መቼ ነው?» በሚል ሰፊ ያለ ሀሳብ አቅርቧል።

ከላይ የገለጥኳቸው ደግ ስማችንን ቀብረው በሐዘንና በከፋት ህሊናችንን ከሚያቆስሉት ሁኔታዎች በከፋ መልኩ የናይጄሪያው ጋዜጣ ዘገባ በማክበረው ህዝብና፣ እጅግ በምናፍቃት እገራ ላይ የወረወረው የነገር ፍላጻ ልቤን ከፋኛ ወጋው። ህሊናዬም ቆሰለ። የእኔ የትውልድ ታሪክ ግልፅ ነው። ከቀ/ኃ/ሥ ዘመን ጀምሮ ለአገራችን ዕድገትና ለህዝባችን በግብርና በመመኘት ሰፊና ጠለቅ ያለ እንቅስቃሴ መጀመሩ ይታወቃል።

እኔም እንደ ትውልድ ባለቤትነቴ ከቀ/ኃ/ሥ ዘመን መንግስት ጀምሮ፣ በደርግና ዛሬም በአሁኑኑ በተለያዩ ፖለቲካዊ እንቅስቃሴዎች ውስጥ እሳተፍ ነበር። ያለመታደል ሆኖ እንዲትውልዳችን ያነጠው ቀና አገራዊ ራዕይ መግለፅ በሚያዳግት ሁኔታ ገዢው ባይጨናገፍ አገራችን ዛሬ በዓለም ፊት ያላትን አሳዛኝ ስም

በለወጠው ነበር። ወጣም ወረደ የጊዜና የሁኔታዎች አስገዳጅነት ዛሬ አገራችንን እዚህ አጋጣሚ ላይ አድርጏታል። እንደ እኔ ተስፋ በአገራችን ትንሽም ብትሆን የዲሞክራሲ ሮጮ ፊንጥቋል የሚል አሳቤ ገብቶኛል። ይህን ስል ለአገራችን ሰፊ ዲሞክራሲያዊ ብርሃን ዐዳል ለማልበስ ልወጣው የሚገባኝ ግዴታ አለብኝ። በሚል ከተባበሩት መንግስታት ድርጅት ሥራ ለቅቄ ለአገሪያ ለወገኖቼ ይበጃል ያልኩትን ላደርግ ነው ወደዚህ የመጣሁት። ሌላው ምክንያት በዓለም ዙሪያ በዘዋወር በከፍተኛ የመንግስትና ዓለም አቀፍ የስልጣን ወይም የኃላፊነት ደረጃ ላይ ኢትዮጵያውያንን አግኝቻለሁ። በአ

ሜሪካ፣ በአውሮፓ በሌሊያ፣ በአውስትራሊያና በስዊዘርላንድ ወዘተ በዕውቀት የረቀቁ፣ በተግባራቸው የተከበሩ ኢትዮጵያውያንን በተደጋጋሚ አይቻለሁ። እነዚህ ኢትዮጵያውያን በህግ፣ በሣይንስ፣ በታሪክ፣ በፖለቲካና በኮምፒውተር ላይንስ ከማንም የዓለም ሰው ቀድመው በአንቱታ የሚጠሩ ኢትዮጵያውያን አገር እንደሌላቸው ሆነው በዓለም ላይ ተበትነው እናገኛቸዋለን። ቁጥራቸው ሲለላ ከኢትዮጵያ አቅም አንጻር እጅግ በጣም ብዙ ነው። እነዚህ በዓለም ላይ የተከበሩ ኢትዮጵያውያን አገራቸው ገብተው ለዚህች በዓለም ላይ ስም እያላት ትጠፋ ዘንድ ለታደመባት አገራቸው ትንሽም ብትሆን

አስተዋጽኦ ማድረግን ሳይመኑ፤ ሳይወጡ የቀረቡት ጊዜ የለም። የእነዚህ ዜጎችንን በወላው የታደሰ ምኞት ዕውን ለማድረግ በዚህ አገር የተመዘገቡ ዲሞክራሲያዊ ስርዓት መዳከር ግድ ነው። በአገራችን ሰላም፣ ዲሞክራሲና የሰብዓዊ መብቶች አያያዝ ተከራካሪ ከተሰጠው በኋላም ዘራያ የተበታተኑ ጠቃሚ ዜጎችን በሰለጠነበት መቶ ተሰማርተው አገርና ሀገራቸውን የሚያገለግላቸው ሁኔታ ይፈጠራል። ይህን መቼ እናድርገው? ብዬ ራሴን ጠየቅሁ። መልሱ እኔ ራሴ ቀዳሚ ምሳሌ ሆኜ ጤና አገሪ በመግዛት ጥያቄያቸውን ለመግታት ጠላኩ ይሄው ጀምሮ አስቸጋሪና ፈታኝ ቢሆንም፤ ምኞቴን በተግባር ላሳካ አገሪ መጥቻለቱ። በእጠቃላይ ጤና አገሪ የመግባባት ምክንያት ብዙ ቢሆንም፤ ዋናው ጉዳይ ግን ከአዳዲሶችን ጀምሮ «ኢትዮጵያ ደግ ነች» እየተባለ የከፋት ስውር ስለት የእኛን ህሊና ጥምር እያቆሰለ እዚህ ደርሷል።

ይህ ግን አንድ ቦታ መቆም አለበት። አንድ ትውልድ ራሱን እንደ ጧፍ በማንደድ ለመጨመር ትውልድ የበርሃን ተስፋ ፈንጥቆ ማለፍ አለበት። ኢትዮጵያ በሰውነት በዓለም ታሪክ ውስጥ ቀዳሚውን ስፍራ የያዘች አገር ናት። አገሮች ሲራቡ ያላትን ገልብጣ የላገሰች፤ ጦርነት፣ ግፍና ስቃይ ሲገጥማቸው ከማንም ቀድሞ የተጋፈጠችና የፀናች አገር መሆኗን ያንን የውለታዋን ምስክርነት ለወዳጅ አገሮችና ህዝቦች ብተውው ይመረጣል። ዛሬ ግን የድህነት ስንሰለት እግር ተወርች አስሯት ጤና ግ ሳና ጤና ታች ሲደፍቃት ትታያለች። ይህ አልብቃ ብሎ የጠበና የርስ በርስ ሽኩቻ አስከፊ ትቃይንት መመልከቻ ሆና ስትታይ ያ የተከበረ ስም ከነበረበት እየወረደ እየወረደ መጥቆ ዛሬ ላይ እድርሷታል። እኛም ዜጎቿ በየመድረኩ እንታችንን እየደፋን ነው። ግን ይህ አስከፊ ድህነት እስከ መቼ መቀጠል አለበት? የእኛ ትውልድ ዛሬ ጀምሮታል። ማለት ባይችልም የዕድገትና የብልፅግና፣ የዲሞክራሲና የሰላም ጥርጊያ መንገድ ለመጨመር ትውልድ መዘጋጀት አለበት። የድህነትና የችግር ዘመን በእኛ መስዋዕትነት ዛሬ ማከተም አለበት የሚል ነው ሳላማችን።

ይህ በሁሉም አገር ታሪክ የታየ የችግር ዘመን ነው። በአንድ ወቅት ያለ ህዝብ ይራዛል፤ ይቸገራል፤ ይበጠበጣል። አንድ ትውልድ መስዋዕትነት ከፍሎ ዛሬ ከችግር የተላቀቀ አገራት ብዙ ናቸው። እኛም ላለፈው ችግር ዛሬ መስዋዕትነት ከፍለን ነገ ልጆቻችን በዓለም መድረክ እንታችውን ቀና እድርገው የሚሄዱ በትን መልካም ቀን መፍጠር አለብን። በዕውነት ያለጸበት ሁኔታ ብዙ ያስቆጣል፤ ብዙም ያበላጣል። ነገር ግን ዛሬ ከተነሳን እኛ ባንደር ስበትም ስልጅቻችን መልካም የብልፅግና ጉዳና መጥረግ አለብን በሚል ነው ዛሬ ለአገሪ የአትሚን ላደርግ ቆርጫ የተነሳሁት። እኔና ወንድሞቼ ዛሬ ጀምረንዋል፤ መጨረሻውን የኢትዮጵያ አምላክ ያሳምነው አላለሁ።

ጂ.ት.ጆ.ጆ. በዛሬዋ ኢትዮጵያ በተለይ የምትራን ተነሳሽነት በከፍተኛ ደረጃ ምልክቶች በተግባር እየታየ ነው። ለባለውለታው ሕዝብና ለገር ውለታ መላሽ ትውልድ እየመጣ ነው ማለት ያስቻለን ይሆን?

ዶ/ር ያሳቆብ. አምን፤ ማለት ይቻላል። ውለታ መላሽ ለመሆን ለሀይወታቸው ለልጆቻቸውና ለንብረታቸው ሳይሳሉ መጠነ ብዙውን ችግር ለመጋፈጥ ምሁራን እየተንቀሳቀሱ ናቸው። መከራው አስደናቂ ነው። ተስፋ ሰጪና አስመስጋኝ ጀምሮ እየታየ ነው። ከእነዚህ አገር ውስጥ ቆርጠው ከተነሱ ምሁራን በቀጥርም ሆነ በብቃት የተሻሉት ውጪ አገር አለ። እነዚህም ቢሆኑ ዛሬ የአገራቸውን ውለታ ለመከፈል ዝግጁ እንደሆኑ ለመናገር እደፍራለሁ። እያንዳንዱ ኢትዮጵያዊ በተለይ ምሁራን የዚህች አገር ውለታና እዳ እንዳለብን እና ውታለን። የተማርነው በህዝብ ገንዘብና ጉልበት ነው። ለራሱ ሳይማርና ያማረውን ሳይበላ፤ የተመኘውን ሳያሟላ እኛን ትልቅ ቦታ ለማድረስ እያንዳንዱ ኢትዮጵያዊ ውለታውን አሸክሞን አልፏል። የቀሩትም ያለ ጧረ በዕውነት አላዛኙን የዕንገልት ሀይወት እየገፉ ናቸው። ይህ ትልቅና መከፈል ያለበት ዕዳ ነው። እንዳንደቻችንም የነበርንበትን ስራ ለቀን ወደዚህ የትግል ግዙ የገባነው የባለውለታውን ህዝብ ዕዳ ለመከፈል ነው።

ጂ.ት.ጆ.ጆ. ውለታ መላሽ ለመሆን በተዘጋጀ የትውልድ ከፍልና አውቆም ሆነ ባለማወቅ የበለጠ እከሳሪ ለመሆን በተዘጋጀ ትውልድ መሰል ፍጥጫ ላይ ናችሁ ማለት ይቻላል?

ዶ/ር ያሳቆብ. ከግንዛቤ ማጣትም ይህን ሌላ በውል ለይቼ ባለውቅም ፍጥጫው ያለ ሆኖ ይታያል። ምናልባት እንዳንደቻ እኔ ስልጣን ካልያዘኩ ኢትዮጵያ ገደል በትግባ ግድ የለንም የሚል ደካማ አስተሳሰብ ያላቸው ሰዎች ይኖራሉ። በዕውነቱ አገርን ያህል ከበርና

ህዝብን ያህል አሳኝታ ረስቶ ለስልጣን ጥም እርካታ ሲባል በዚህ ጠባብ አስተሳሰብ ገፍተው የማይጨርሱትን ዕልህ እየቆነጠሩ ራሳቸውንም ሆነ ባለውለታውን ህዝብ ማስቃየት በጣም አላዛኝ ነው። ስልጣን ዘላለማዊ አይደለም። ማንም በስልጣን ላይ ለዘላለም የቆየ የለም። ስልጣን ለትንሽ ጊዜ ብቻ የሚሆን ነው። ስልጣን ማለት ራሱ ምን ማለት ነው?

ስልጣን ለህዝብ አገልግሎት እስካልጥለ ድረስ ዋጋው ምንም መለኪያ የሌለው ባይ ነገር ነው። አንድ ሰው አንድ እንጂራ ነው የሚበላው፤ አንድ አልጋ፤ አንድ ቤት፤ አንድ ልብ ስ፤ አንድ ጫማ ነው የሚኖረው። አንድ ፀሃይ፤ አንድ ጨለማ ነው የምናየው። ስልጣን የሚባለው ነገር ምንም የሚጨምርለት ነገር የለም። የሚጨምርለት ቢኖር በስልጣን ዘመን ለአገርና ለህዝብ ይህን እድርጊያለሁ ብሎ በህይወቱ የሚያገኘው ወይም አብርት የሚኖር የህሊና እርካታ ተመዝኖ የማያልቅ ዋጋ ሲኖረው ብቻ ይሆናል። ይህ ለህዝብ አገልግሎት ስትን መገፈስ የቀያዘ ስልጣን የሚያስገኘው መልካም ስምና ክብር ነው። ይህ ካልሆነ፤ ስልጣን ለግል ጥቅም ማደግ የሚውል ከሆነ በዕውነት ይህን ስልጣን ማለት አይቻልም። ከተባለም ሰይጣኖቹ ስልጣን ሊባል ይችላል አንጂ መልካም ስልጣን አልለውም። ይህ ነው ትልቁ የአገሪ ትውልድ የፍጥጫ ምድር የፈጠረው። ይህን ግብግብ አልፈን እኔ ማንኛ ብሎ በመመልከት በሰፊው ድህነት ውስጥ ካለው ህዝብ ስቃይ ጋር ማገናከብ ዛሬ ጊዜው እየጠየቀ ያለው ጉዳይ ነው። ለስልጣን ሳይሆን ለተከበረች ኢትዮጵያ መፈጠር፤ ውርደት፤ ልመናና በሽታ እርግፍ ብለው ለሚጠፉባት ኢትዮጵያ በህይወት ያለው በተለይ ጊዜ ጋራነት ለሚጥልበት

ትውልድ የተሰጠ አደራ ነው አላለሁ። ፍጥ ጫው ስልጣንና ይህም ለሚያስገኘው ጥቅም ሳይሆን ኮርታ ለምታስከብር አገር መፈጠር፤ በራሱ የሚተማመንና በአገሩ የነፃነት ባለቤት የሆነ ሀብታሙን መፈጠር መሆን አለበት እላለሁ። ፍጥጫው ከሰይጣናዊ ስልጣን ይልቅ ሀዘብ ወደና ፈቅዶ በመረጠው መንግስታዊ እኩል የሚመራበት መለኪታዊ የስልጣን ምንጭ ባለቤት ወደሆነው ሀዘብ መመልከት መሆን አለበት አላለሁ።

ሲትሶጽ፡- ውለታ ለመክፈል በተነሳው የትውልድ ክፍልና ከእኩልነት ነጻ የመሆን ግዴታውን መወጣት ባለበት ትውልድ መካከል የዴሞክራሲያዊ ስርዓት ግንባታው ስኬት አስተዋፅኦ ይኖረዋል ተብሎ ይገመታልን? የዚህ ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ግንባታ ጅማር የገጠመው ሳንካ ምንድን ነው ይላል?

ዶ/ር ያዕቆብ፡- ሳንካ ዛሬ ብቻ ሳይሆን በፊትም አለ። የዛሬው ግን ፈጣ የመጣበት ሁኔታ የራሱ የሆነ በቂ ምክንያት አለው። በእንደ በኩል የዘመናት ጭቆና ባንሽንሽውና ከድህነት ማጥ ለመውጣት በሚታገል ማህበረሰብ ውስጥ ነው ያለው። በሌላ በኩል የስልጣን ምንጭ የሆነው ሀዘብ ኃይሉን በመመንጃ ተገርሶ ለዘመናት ጉልበተኞች የተፈራረቁበት ሁኔታ ነው ያለው። በዓለም የስልጣኔ ዕድገት ከዴሞክራሲያዊ ስርዓት ሂደት አንፃር ምስኪን ኢትዮጵያን ቆሞ የመጠበቅ ግዴታ የለበትምና ርዳታ ስሄድ አሏ አጅግ ጓላ ሆኖ ትታያለች። ይህ የዘመናትን ዕውነት የዘመናት ጉስቆልና ያደቀው ሀዘብ እንዳለፉት ጊዜያት የስልጣን ሽግግርን በመመንጃ አፈመዝ የማድረግ አርግማን አልተጣለበትምና የስልጣን ምንጭ የሆነው ሀዘብ ኃላፊነቱን ወስዶ፤ ግዴታውን ለመወጣት ወስኖ መነሳቱ ለዛሬው የሳንካ ፈጣ መውጣት አብይ ምክንያት ሆኗል።

ይህም በዘንድሮው ምርጫ በለየለት መልኩ አየታየ ነው። በዕውነቱ በአገራችን የምርጫው ዴሞክራሲያዊ ጅማር አስደሳች መልክ ነበረው። ሲጠናቀቅ ግን የተደበቀ ሳንካ ብቅ ብሎ የደስታውን ገፅታ ለመሸፈን ያሳለለ ጥረት አየተደረገ ነው ያለው። የስልጣን ምንጭ ሕዝብ ነው። «ሕዝብ በድምጹ ያሰኘውን ይምረጥ፤ እንከን የለሽ ምርጫ በኢትዮጵያችን እንደሚደረግ በተግባር እናሳያለን» ተብሎ ምርጫው ሲጀመር ማዋክብ ተጀመረ። ሲጠናቀቅ ደግሞ ማጭበርበሩ አይነን አፍጦ መጣ። ጥሩው ጅምር ሳንካውን እያበዛው እንዲመጣ እከሳሪ ትውልድ ፈረደበት። አሁን ባለው ሁኔታ የዴሞክራሲያዊው ፍርድ ገፅታ ደብዝሏል። ደፍርሷልም ብለው አይበዛበትም።

አሁን አክሳሪ ትውልድ ብለን እንዳንፈርጃው በዚህ ክፉ ጉን የሚጓዘው ትውልድ አከሳሪ ላለመሆኑ በህግ ያረጋግጥ ከማለት በቀር የምለው የለም። ለህግ ከተገዛ፤ ለሀዘብ ድምፅ መከበር ከቆመ ፈራጁ የኢትዮጵያ ሕዝብ እንጂ ሌላ ማንም ሊሆን አይችልም። በአኔ አስተሳሰብ አክሳሪና ዕዳ ከፋይ ትውልድ ሳንባባል እስቲ እዘቅት ውስጥ ያለችውን አገር አይተን ለዚህ ስቃይዋ ፈጥንን እንድረስላት። እስቲ ከዚህ ረሃብ፤ በሽታና ድህነት ካቆሙደው ወገኖችን የስቃይ ሀይወት አቅማችን በቻለው አንታደገው ነው ዘመን ገፍቶ ዛሬ ላይ ያደረሰው ትልቁ

ጥያቄ። አገራችንን ከዚህ የመከራ አዘቅት ካወጣናት ሁላችንም ከሁሉም አዘቅት ነፃ ወጣን ማለት ነው።

አገር ሀልም ውስጥ ያለ፤ የማይታይ ነገር ማለት አይደለም። አገር ሀዘብ ነው። ሀዘብን ከስቃይ ስናወጣ አገርም የተከበረ ስሟ ይመስላል። እኛም በዓለም ፊት ቀና ብለን የመሄድ መልካም ዕድል ይኖረናል። ስልጣን ጠፊ ነው። ዘላቂ አይደለም። ቀጣይ አገር ነው። ሕይወታችን ራሱ በጣም አጭር ነው። ሕይወታችን በጣም አጭር መሆኑን ካልረሳን ትውልድ ከትውልድ ተቀባብሎ ሊዘነገው የሚችል ክብር ያለው አገር መፍጠር እንችላለን። አገር ረጅም ዕድሜ አለው። በዚህ ታሪክ ውስጥ ተጠቃሽ ስም ይዞ በታሪክ ውስጥ እየታወሱ መኖር በህይወት ዘመን ከነበረው ዕድሜ የአጥፍ አጥፍ ዕድሜ ማግኘት ነው። በተሻለ አባባል ለመግለጽ፤ ላወቀው ይህ ተግባር ከመቃብር በላይ የሚውል፤ ማንም በቀላሉ ነትሎ የማያፈርሰው በብረት ቀለም የተፃፈ ትውልዶች የሚያከብሩት ሕይወት ነው።

እንዳየነው በየአገሩ የሰላም፤ የሰብዓዊ መብትና የመልካም ስርዓት ገንቢ አርበኞች መታሰቢያ ሐውልት ቆሟል። በእኛም አገር በዚህ ረገድ የአገሪቱን ሀይወት በዚያው የስልጣን ጥቅም መካከል ቆሞ ለዘለዓለም ህያው ምስክር የሚሆን ተመስጋኝ ሀውልት በመልካም ተግባራቸው ለመገንባት ኢትዮጵያን አገራ፤ ዜጉቿን ወገኖቹ የሚል ሁሉ ተግቶ መስራት ይጠበቅበታል።

ሲትሶጽ፡- የዘንድሮው ምርጫ በዴሞክራሲያዊ ደንብና መርሆዎች ነው ወይ ወደ ምርጫው የተገባው የሚል ጥያቄ የሚያነሱ ተመልካቾች «ምርጫ ቦርድ ወገንተኛ ነው፤ ህገም ለዴሞክራሲያዊ ምርጫ የተመቻቸ አይደለም» ሲባል ምንም ይሁን ምን ተቃዋሚዎች ባላቸው ቀዳዳ ምርጫውን መካፈል አለብን ብለው ገብተዋል ይላሉ። ይህን ሁሉ ተቀብለው ወደ ምርጫ የገቡት ተቃዋሚ ፓርቲዎች «ምርጫው ተጭበረበረ» ሲሉ የትኛው ነፃ የሆነ አካል ፍትህ ይሰጠናል ሲሉም ይጠይቃሉ?

ዶ/ር ያዕቆብ፡- እዚህ ላይ ወደ ምርጫ የተገባው በህግ አግባብ ነው። ምርጫውም የራሱ አመራር እንዳለው ይታወቃል። አንዱ የምርጫ ቦርድ ሲሆን፤ ሁለተኛው የምርጫው ህግ ነው። ምንም እንኳን የምርጫ ቦርድ ገለልተኛ አይደለም የሚል የጉላ ጥርጣሬ ቢኖረንም የምርጫው ውጤትና ሂደቱ ከተዛባ ፍርድ ቤት መሄድ ቀጣዩ ምዕራፍ ይሆናል።

በፍርድ ቤት አሰራርም ላይ እንዳንድ ጉድ ለቶች መኖራቸው ከጥርጣሬ የዘለለ ጉዳይ ቢሆንም፤ ለሰላም፤ ለህግና ለዴሞክራሲያዊ ስርዓት ግንባታ ስንል ባሉት የህግ መድረኮችና ድንጋጌዎች መግዛት ግዴታችን ይሆናል። እነዚህ አካላት የሚሰጡትንም ውሳኔ ለመቀበል ያለው ህጋዊ ስርዓት ያስገድደናል። ከዚህ ካለፈ አደራው ለኢትዮጵያ ሀዘብ፤ ትዝብቱ ደግሞ በታሪክ ፊት ትውልድ የሚያነሳው አብይ ጥያቄ ይሆናል ብለን ነው ወደዚህ የምርጫ ሂደት የገባነው። በዕውነቱ እኛ ይህን ሁሉ አስቸጋሪ መንገድ ሄደናል። አልህ አስጨራሽ መንገድ ነው የሄድነው ወይም እየተጓዝንበት ያለነው። ለኢትዮጵያ ሀዘብ ሰላም፤ ልማት፤ ዴሞክራሲያዊ ስርዓትና ብልፅግና በመሳት ነው። ትልቁ ነገር ገለልተኛነታቸው አጠራጣሪ የሆኑትን ተቋሞች ጭምር ውሳኔያቸውን ለመቀበል ወስነናል። ከዚህ በላይ ወዴት መሄድ፤ ምንክ መሆን ይቻላል? ባለው ህግ፤ ስርዓትና ደንብ ዳኝነት ይሰጠን፤ ፍትህ አይጓደለን ነው እያልን ያለነው። ይህም ለሰላምና ለዴሞክራሲያዊ ስርዓት ግንባታ ሲባል ጊዜውና አጋጣሚው የሚጠይቁት ከፍተኛ ዋጋ በመሆኑ በፀጋ ተቀብለንዋል።

አሁን ምርጫው ተጭበረበረ ብለናል። ገዢው አካል አልተጭበረበረም ባይ ነው። ይህን ይበል እንጂ ራሱም ምርጫው ተጭበረበረ ሲል የይጣራልኝ ጥያቄ አቅርቧል። መቼም የትም እንደሚታወቀው ከላሸና ተከላሽ ሲኖር ዳኝነት የሚሰጥ ሶስተኛ አካል መኖሩ ግድ ነው። ይህ ሶስተኛ ወገን በእኛ በኩል ተጭበረበረ የሚለውን ጥያቄ ያያል። በገዢው በኩል ደግሞ «አልተጭበረበረም» ይላል። ይህን የሁለት ወገን ጭብጥ ይዞ ህግ ዳኝነት ይሰጠን ነው ያልነው። እዚህ ላይ አንድ አብይ ነገር ላንላ፤ ምርጫው ተጭበረበረ ስንል «ምርጫው ተጭበረበረና ስልጣኑ ለእኛ ይሰጠን» አይደለም ያልነው። የእኛ ጥያቄ «ምርጫው ተጭበረበረና ፍትህ ይሰጠን» ነው።

አሁንም ደግመን የምናነሳው ጥያቄ ድምፅ ሰጪው የኢትዮጵያ ሀዘብ እንጂ ቅንጅት ወይም ምርጫ ቦርድ አይደለም። አሁንም ደግሞ የኢትዮጵያ ሀዘብ የሰጠው ድምፅ ይከበርለት፤ የተጭበረበረው ገለልተኛ ወገኖች ጭምር ባለብት ተጣርቶ ፍትህ ይሰጠው ነው ጥያቄያችን። ይህን ዳኝነት የሚሰጡት ገለልተኛነታቸው አጠራጣሪ ነው የምንላቸው ምርጫ ቦርዱና ፍርድ ቤት መሆናቸውንም ተቀብለናል። ይህን መቀበል አስቸጋሪና ፈታኝ ቢሆንም ለሰላም ሲባል የቀረንና ያለን ብቸኛ አማራጭ ይሄው በመሆኑ ለመቀበል ተገደናል።

ሲትሶጽ፡- ዶ/ር ያዕቆብ የምርጫ ቦርድ ሰብሳቢና የጠ/ፍ/ቤቱ ፐ/ት አንድ ሰው በሆነ በት ሁኔታ የሕዝብ ድምፅ ፍትሃዊ የሆነ ምላሽ ያገኛል ብሎ መጠበቅ ይቻላልን? ካልተገኘበት ቀጣዩ ጊዜ ያለፈውን የሀዘብ ጥረት ያባክነዋል የሚል ስጋት አለ?

ዶ/ር ያዕቆብ፡- የምርጫ ቦርድ በነፃነት ያለ መስራትና ከአገዛዙ ገለልተኛ ባለመሆኑ ችግር መኖሩ በተደጋጋሚ ለብዙ ጊዜ ተገልጧል። በፍትህ ስርዓቱም ረገድ አንዳንድ ችግር ይነሩ እንጂ ሁሉም ፍርድ ቤት ህግና ስርዓትን ይጥላሉ ወይም ያዛባሉ ብሎ መገመት በፍፁም አይቻልም። በተግባር እንዳየነው አንዳንድ ፍርድ ቤቶች ህጋዊ ነፃነታቸውን አስጠብቀው ከመንግስት ተቃራኒ የሆነ ዳኝነት የሰጡባቸው ማስረጃዎች ብዙም ባይሆኑ አሉ። ለእነዚህ የፍትህ አካላት ይግባኝ በማለት ለፍትህና ለሀዘብ ነፃነት እንዲገዙ ለማድረግ ይህን ጥያቄ ማቅረብ ተገቢና አስፈላጊ ነው እላለሁ። ተማፅኗችን እነዚህ የፍትህ አካላት ባልተዛባ ፍፁም ነፃ የሆነ ዳኝነት ይሰጡናል ብለን ነው ወደ እነሱ የሄድነው፤ ወይም የምንሄደው፤ ከነዚህ ሌላ ፍትህ ይሰጡናል የምንላቸው አማራጭ አካላት ስለሌሉም ነው ወደ እነሱ የምንሄደው። በዚህ ላይ የውጪ ታዛቢዎች የምርጫውን ሂደት ተከታትለዋል። እነዚህ ሐቁን መስጠት

ረት አድርገው የሚሰጡት አስተያየትም ቀላል ግምት የሚሰጠው አይደለም። እንደገና ድምፅ ሰጪውን የኢትዮጵያ ህዝብ፣ ሁለተኛ የውጪ ታዛቢዎችን የሆኑ መሰረት ያለው አስተያየት ተገን አድርገን በፍርድ ቤቱም ሆነ በምርጫ ቦርዱ መድረክ ላይ ጥያቄያችንን ከማቅረብ ውጪ ሌላ ዕድል የለንም። በፓርቲያችን በኩል በምርጫ ቦርዱም ሆነ በፍርድ ቤቱም የሚሰጠውን ውሳኔ እንቀበላለን ብለን ወስነናል። የተሰጠውን ውሳኔ ግን ህዝቡ ይቀበላል አይቀበል አናውቅም። እኛ በህዝቡ ስም ያለውን ፈቃደኝነት ወይም ዕምቢተኝነት ልንናገር አንችልም።

እኛ ቦርዱም ሆነ ፍርድ ቤቱ የሚሰጡትን ውሳኔ እንቀበላለን ስንል የእኛ አድም እንጂ «የለም» ውሳኔው ትክክል አይደለም ወይም ትክክል ነው። ብሎ የመቀበል ወይም ያለመቀበል ስልጣን የህዝብ መሆኑን እያከበርን ነው ይህንን የምንለው። ምክንያቱም በህዝብ ድምፅ ለመደራደር ስልጣን የለንምና ነው። የእኔ ተስፋ ግን ቀሪው ስልጣን ነው፤ ቀጣዩ እገርና ህዝብ የጀመሩት የመልካም ሰላምና የብልፅግና ጉዳና እንዳይበላሽ ጸላፊነት ያለበት እካል ሁሉ በነፃ ህሊናው ይህን ከፍተኛ እደራ ሊያስበው ይገባል የሚል ነው።

ኢትዮጵያ፡- የተጽባረበረው ድምፅ ይጣራ ዘንድ ሁለት ዋነኛ ተቃዋሚ ፓርቲዎችና ገዢው ፓርቲ የጋራ ስምምነት ላይ ደርሰዋል። ይህን ስምምነት ተግባራዊ ለማድረግ ግን መፈፀም ያለባቸው ሁኔታዎች አሉ ሲል ቅንጅት ለአንድነትና ለደሞክራሲ በተወካዩ በኩል አስታውቋል። መንግስት በበኩሉ ቅንጅቱ ያቀረበው «ቅድመ ሁኔታ» ስምምነቱን የጣለ ነው ሲል የፖለቲካ መሪዎቹን፣ አባላቱንና ደጋፊዎቹን ጨምሮ የምርጫ ታዛቢዎችን በቁጥጥር ስር አውሏል። ከህግ አንፃር «ቅድመ ሁኔታ» መቅረቡ ነው ወይንስ የተቃዋሚ ፓርቲ መሪና አባላቱን ማስር ነው ስምምነቱን ጣለ የሚያሰናድድ?

ዶ/ር ያዕቆብ፡- ስምምነቱን ቅንጅቱ መቀበሉን በፊርማው አስታውቋል። በስምምነቱ ውስጥ ቅንጅቱ እንዲህ ዓይነት ቅድመ ሁኔታ መሟላት አለበት ሲል አልጠየቀም። ስምምነቱ ብዙ ጉድለቶችና ችግሮች ቢኖሩትም በቅንጅቱ በኩል ለሰላም ሲባል «ግድ የለም በግድለ እንቀበለው» ሲል መቀበሉን የውጪ ተመልካቾች ባሉበት አስታውቋል። ከዚህ ስምምነት በኋላ የፓርቲ መሪዎች ስምምነቱን ለመተግበር አስፈላጊና ወሳኝ ያሏቸውን ጉዳዮች ጠቅሰው መግለጫ ሰጡ።

ይህም መግለጫ ስምምነቱን በአውነተኛ በቀና መንፈስ ከግብ ለማድረስ አስፈላጊ ያሏቸውን ወሳኝ ነጥቦች አቀረቡ እንጂ እነዚህ ቅድመ ሁኔታዎች ካልተሟሉ ስምምነቱን አናክብርም ያልንበት ሁኔታ የለም። ስምምነቱ ገዢ አካል ነውና ሊከበር ይገባል። ግን ይህን አክብረን ተግባራዊ ልናደርግ የምንችለው መከናወን ያለባቸው ዋና ዋና ጉዳዮች አሉና እነዚህን ለስምምነቱ አሰናካፊ የሆኑ ችግሮች እናስወግድ ነው የተባለው። ይህ ደግሞ ቀና በሆነ መንገድ አስተማማኝ ሰላምና ደሞክራሲን ለማምጣት የታሰበ እንጂ ስምምነቱን ለመጣስ የቀረበ ተጨማሪ አሰናካፊ አስተያየት አልነበረም። አይደለም።

ለምሳሌ የፖለቲካ መሪዎች በቁጥጥር ስር ውለዋል። የፖለቲካ ፓርቲ አባላቶች በየቦታው በቁጥጥር ስር ውለዋል። ዋነኞቹ የምርጫው ሂደት ተዋናይና ማስረጃ የሆኑ የምርጫ ታዛቢዎች መላ ለመላ ማለት ይቻላል እየተለቀ መታሰራቸውም ይህ ዋና ችግር ባለበት ሁኔታ ለምርጫው ውጤት ፍትሃዊ ውሳኔ ለማስገኘት የተፈረመው ስምምነት እንዴት ተግባራዊ ሊሆን ይችላል? ራሱ ስምምነቱ የሚጠይቃቸው አብይ መረጃዎች አሉ። የፓርቲ አባላቶችን የምርጫውን ሂደት ያረጋገጡ ችግሮችን በተመለከተ ታላቸውን መስጠት አለባቸው። የምርጫ ታዛቢዎችም በምርጫው ወቅት የተያዙትን መረጃዎች በግልፅ ሁኔታ በታላቸው ማረጋገጥ ይጠበቅባቸዋል። ነገር ግን እነዚህ የስምምነቱ ተግባር ዋነኛ ኃይሎች በቁጥጥር ስር በዋለበት ሁኔታ ስምምነቱ የያዛቸውን አጀንዳዎች በተግባር ላይ ማዋል አይቻልም። ከስምምነቱ አንዱ ሁከትና ብጥብጥ በመረጋጋት ተተክቶ ፍትህ ሳይጓደል የምርጫው ውጤት እንዲጣራ ነው። ነገር ግን ብጥብጥና ሁከት አስከታይ ሁኔታ አለ ተብሎ እየተነገረ ባለበት ሁኔታስ እንዴት ተረጋግቶ ስምምነቱን ከግብ ማድረስ ይቻላል? የታሰሩት ካልተፈቱ የተጽባረበረውን የምርጫ ውጤት በሰነድ በተደገፈ የሰው ማስረጃ ማቅረብ ስለማይቻል ስምምነቱ ከወረቀት ያለፈ ተግባር አይኖረውም።

ሰው በሚገደልበት ሁኔታ፣ ሰላምና መረጋጋት በሌለበት ሁኔታ ተነጋግሮ ችግሮችን በእርጋታ መፍታት አይቻልም። ችግር አለው አልን እንጂ ለስምምነቱ ተገዢ ላለመሆን ያቀረብነው ቅድመ ሁኔታ የለም። ቅንጅቱ ስምምነቱን ለመተግበር የሚችልበት አቅም ሁሉ በሌላው ተስማሚ አካል ተሟጦ ከተጠናቀቀ ሊሆን ይገባል። ስምምነቱን ተግባራዊ ሊያደርገው አይቻለውም። ስምምነት ሲባል ቢያንስ ሁለት ተስማሚዎች በሚያስማማቸው መንገድ ለመሄድ የሚችሉበት ሁኔታ የግድ ያስፈልጋል። ቅንጅት ይህን ቀና መንገድ ሊጠይቅ ለስምምነቱ መሳካት ነው። አሁን በቀጥታ ስምምነቱን ለመተግበር ወደፊት መሄድ ነበረብን።

ነገር ግን እህአዴግ ወደዚህ ተግባር እንዳንገባ ስምምነቱን ጣለው። ምክንያቱም ስምምነቱን አክብረው ይደራደሩ የነበሩ የፓርቲውን መሪዎች በማሰሩ ነው። ከስምምነቱ አልፎ እህአዴግ የኢትዮጵያን የተለያዩ ሕገ-መንግሥት ጥሰ መሪዎችንና ማሰሩ ተጠቃሽ ነው። በቤታቸው የታገቱ መሪዎች ነበሩ። ይህ ከአስራት የሚላይ አይደለም። እንደ ሰው በነፃ ነት መቀላቀስ ካልቻለ የህሊናም ሆነ የአካል አስረኛ ሆኗል ማለት ነው። በእርግጥ ነው የፓርቲያችን መሪ እነ አቶ ኃይለ ሻውል እስር ላይ ከቆዩ በኋላ ተፈተዋል። ይሁን እንጂ ይህ የሕግ ጥሰት በሕገ-መንግሥቱ አንቀፅ 54 መሰረት አንድ የህዝብ ተመራጭ ምክር ቤቱ እስካልፈቀደ ድረስ ሲታሰር አይችልም። አዲሱ ምክር ቤት አልተቋቋመም ቢባል እንኳን የምርጫው ህግ «አንድ ተመራጭ ከባድ ወንጀል ካልሰራ፣ ወይም ወንጀል ሲሰራ እጅ ከፍንጅ ካልተገኘ በስተቀር በቁጥጥር ስር አይውልም» ይላል። ስለዚህ እህአዴግ ስምምነቱን በሰስት

ደረጃ መጣሱን እናያለን። አንደኛ፡- ተደራጃፊ የሆኑ የፓርቲ መሪዎችን በማሰሩ መደራደር አልቻልንም። ይህም ስምምነቱ እንደተጣለ የሚገልጽ ነው። ሁለተኛ፡- ሕገ-መንግሥቱን ጥሏል። አንድ የሕዝብ ተመራጭ ካለ ምክር ቤት ፍቃድ በቁጥጥር ስር ሊውል አይችልም ይላል። ሶስተኛ፡- ገና ተመራጭ እንጂ የም/ቤት አባል አይደላችሁም ቢባል እንኳን የምርጫው ህግ አንድ ተመራጭ እጅ ከፍንጅ ካልተያዘ ወይም ከባድ ወንጀል መፈፀሙ ካልተረጋገጠ በቁጥጥር ስር አይውልም ይላል። እህአዴግ ግን ይህንንም የምርጫ ህግ ጥሶ ነው በህዝብ ድምፅ አሸናፊ የሆኑ የፓርቲ መሪዎችን በቁጥጥር ስር ያዋለው። በነገራችን ላይ እኔም በተውልድ መንገዴ በህዝብ ድምፅ ለተወካዮች ም/ቤት ተመርጫለሁ፤ ይሁን እንጂ የምርጫ ህገ-መንግሥት ከሚያዘው ውጪ ለአንድ ቀን ያህል ታገቻለሁ። ይህ ደግሞ በየአካባቢውና በመላው አገሪቱ የሚከናወን ሕገ-መንግሥት ተግባር ነው።

ኢትዮጵያ፡- እርስዎም ለአንድ ቀን ታግተው ነበርና የነበረው ሁኔታ ምን ይመስላል?

ዶ/ር ያዕቆብ፡- ከቅንጅት ፅ/ቤት አቶ አክሎግ ከሚባለው ሰራ አስፈፃሚ ጋር ወደ ቀጩኔ መድኃኒዓለም ሂድን። የሄድነው አንድ የቅንጅት አባል የሆነን ሰው ለመሸገት ነበር። ቀጩኔ መድኃኒዓለም እንደደረሰን አንድ ሌላ መኪና ተከተለን። ስንዞር አሁንም እየተከተለን ነው። እስኪ ምናልባት ይላቀን ይሆናል ብለን ወደ ጉፋ ሰፈር ሄድን። እዚያ እንደደረሰን አንድ ታዋቂ ራስቱራንት ውስጥ ገባን። አሁንም የሚከታተሉን ሰዎች ነበሩ። መኪናቸውን ከራስቱራንቱ አጠገብ አቆመ። ከአንድ ሰዓት በኋላ ተከታታዮቻችን መጡ። የራስቱራንቱ ባለቤት ያውቀን ስለነበር የተሰጠን አንድ ለየት ያለ ክፍል ነበር። ተከታታዮቻችን አራት ወጣቶች እኛ ያለንበትን ክፍል በሩን በርግደው ገቡ። ፊት ለፊታችን ቆመ። ወደ እኔ እያመሰ ከተ «የምግብ ቤቱን ባለቤቶች ላለማስቀየም እንጂ እዚህ እንደፋህ ነበር። አሁንም የትም አታመልጠንም። ጠብቀን እንደፋህለን» ብለውታችን ጀመረ።

ይህ ሰው በዕድሜ ከልጅ የሚያንስ ሳይሆን አይቀርም። ይባስ ብሎ አላዩ ላይ ምራቁን ተፋብኝ። በዕውነቱ እዘንክ። በጣምም ደነገጥኩ። ድርጊቱ ብዙም የሚገጥም ነገር አይደለም። ነገር ግን ያን ኢትዮጵያዊ ጨዋነት፣ ታላቅን የማክበር፣ በደግ ስነ ምግባር የማሰሩን መልካምና ተመስጋኝ ባህላችንን የት እደረገው? ብዬ ነው በጣም የደነገጥኩት። የራስቱራንቱ ባለቤቶች «አባካችሁ ውጡልን» ይህ የንግድ ቤት ነው። ሊጠበብ አይገባም። ብለው ለምነው ተከታታዮቻችንን አስወጡ። ከዚህ በኋላ በአንድ ክፍተኛ ወታደራዊ ካሚዎን የተጫነ ወታደሮች በራስቱራንቱ በር ላይ ፈለሱ። እንደሰማ ነው እነዚህ ወታደሮች እስከ ዕኩል ሌሊት ድረስ እኛን አግተው ቆይተዋል። እኛ በተገኘን በት ጊዜ እንዳንድ ተቀማጭነታቸው አዲስ አበባ የሆኑ አምባላደሮች ለአቶ በረከት ስም እን በስልክ «እነዚህን ወታደሮች እንሳ! የታገቱትን ሰዎች ደግሞ ወደሚፈልጉበት ቦታ እድርሱ» ብለው ጠየቁት። (ወደ ገፅ 28 ዞሯል)